

А. О. Буравченков

Білий рух

БІЛИЙ РУХ - антибільшовицький рух у Росії та Україні 1917-20. Отримав назву за аналогією з монархіст. повстан. рухом під час Великої франц. революції. Осн. політ. платформа Б. р. - встановлення військ. диктатури для порятунку й відновлення єдиної й неподільної Рос. імперії. Події в Україні 1917-18 були тільки опосередковано пов'язані з Б. р. У березні-квітні 1918 на території України за маршрутом Ясси-Дон, розганяючи рад. установи та більшов. військ. формування, пройшов добровольчий загін полковника М. Дроздовського. В Укр. Державі неофіційно діяло представництво Добровольчої армії на чолі з генералом Ломновським. Пропозиції гетьмана П. Скоропадського про спільну боротьбу з більшовиками генерал [А. Денікін](#) відкинув, бо це означало б визнання незалежності України де-факто. Дії Б. р. 1919-20 безпосередньо пов'язані з Україною. Навесні 1919 ЗС Пд. Росії під проводом А. Денікіна захопили Донбас і велику тер. від Харкова до Катеринослава (нині Дніпропетровськ) і Херсона. Під час заг. наступу денікінців на Москву восени 1919 була загарбана майже вся Україна. На окупованій денікінцями укр. землі проголошувалася ідея «єдиної та неподільної Росії», вчинялись погроми укр. культур. установ і шкіл, проводилися масові репресії проти укр. інтелігенції. Незважаючи на відверту антиукр. політику денікін. адміністрації, укр. уряд намагався порозумітися з командуванням ЗС Пд. Росії для організації спільних дій проти рад. армії. Укр. армія намагалась уникати збройних сутичок з денікінцями. Проте на поч. жовтня 1919 Добровольча армія перейшла в наступ проти Армії УНР. Попри значну допомогу числен. повстан. загонів та рев. повстан. армії України Н. Махна, які діяли в тилу денікін. військ, Армія УНР зазнала поразки. Наслідком цього стало підписання 6 листопада 1919 сепаратної угоди між командуванням Добровольчої армії та УГА про входження останньої до складу ЗС Пд. Росії. Внаслідок контрнаступу більшов. Пд. фронту (11 жовтня - 18 листопада 1919) денікін. війська зазнали нищівної поразки. За цих умов командування Добровольчої армії почало шукати порозуміння з повстан. загонами та Армією УНР, але останні відмовилися від співпраці. Залишки ЗС Пд. Росії відступили до

Криму, де утворили «Русскую армию» на чолі з генералом [П. Врангелем](#). 7 червня 1920 армія розпочала наступальні дії на Пд. України, захопивши Пн. Таврію та пд. частину Катеринославщини. 28 жовтня 1920 розпочався контрнаступ більшов. Пд. фронту, під час якого розгромлено значні сили врангелівців у Таврії, подолано Перекопські й Чонгарські укріплення й захоплено Крим. Залишки армії на чолі з генералом П. Врангелем у листопаді 1920 евакуювалися до Туреччини.

Рекомендована література

- 1. Деникин А. И. Поход на Москву: «Очерки русской смуты». К., 1990;**
- 2. Удовиченко О. І. Україна у війні за державність. К., 1995.**

Бібліографічний опис:

Білий рух / А. О. Буравченков // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. - Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-40044>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України

([докладніше](#)).